

İSKENDERUN
TİCARET VE SANAYİ ODASI
İSKENDERUN CHAMBER OF
COMMERCE AND INDUSTRY

HATAY MİLLETVEKİLİMİZ SAYIN HÜSEYİN YAYMAN İÇİN HAZIRLANAN SORUN VE ÇÖZÜM ÖNERİSİ RAPORU

Levent Hakkı YILMAZ
İSKENDERUN TİCARET VE SANAYİ ODASI
YÖNETİM KURULU BAŞKANI

ENFLASYON DÖVİZ KURU VE FAİZ İLE İLGİLİ YAŞANAN SORUN:

Pandeminin gölgesinde geçen 2021 yılında maalesef döviz kurlarının sert hareketliliği ve enflasyonun artışı karşısında alım gücü önemli ölçüde azalmıştır.

Çözüm Önerileri:

2021 yılının eylül ayı itibariyle Merkez Bankası tarafından faiz indirim kararları alınmasıyla Türk Lirası'ndaki değer kaybı belirgin hale gelerek, ekonomik dengeleri olumsuz yönde etkilemiştir. Fiyat istikrarının kaybedilmesi ve döviz kurundaki sert hareketlilik, 2022 yılını daha da öngörülemez bir noktaya taşımıştır. İşçi işveren ayrımı gözetilmeksizin ticari hayatın tüm aktörlerini olumsuz yönde etkileyen bu belirsiz durumun ortadan kaldırılması, TL'deki istikrarın sağlanması ve enflasyonun tek hanelere düşürülmesi en önemli beklentimiz olmuştur.

Özellikle pandeminin etkisiyle ortaya çıkan yurt dışı enflasyon artışı (Avrupa %5, ABD %7) ithal hammaddeye bağımlı olan ülkemiz için girdi fiyatlarının katlanarak artışına ve ülkemiz enflasyonunun daha da artmasına neden olacağı beklentisi mevcuttur.

Ekonomideki bu olumsuzlukların giderilmesi için:

- *Politika faizi ile reel faiz arasındaki negatif ayrışımın düzeltilmesi gerekmektedir. Reel faiziuzun bir süre negatif tutmak ülkemiz için ağır sonuçlar doğurabilir.*
- *Swap anlaşmaları geçici çözüm olarak görülebilir fakat bunları merkez döviz rezervimize sayamayız. Yeni swap anlaşmalarını yaparken dikkatli olunmalıdır.*
- *Genel anlamda tasarruf ekonomisi politikası izlenmelidir.*
- *Reel faiz ve istihdam dengesi güncel ekonomik şartlara göre kurulmalıdır.*
- *Şubat ayı ve önümüzdeki aylarda faizler artırılmasa bile sabit tutulmalıdır.*
- *Ekonomi politikaları için bağımsız kararlar alabilecek güvenilir isimlerle çalışılmalı ve bu kişilerin serbest kararlar almalarının önü açılmalıdır.*
- *Yeni keşfedilen doğalgaz ve petrol rezervleri bir an önce ekonomiye kazandırılmalıdır.*
- *Bir an önce kamu harcamalarının sınırlandırılması gerekmektedir.*
- *Ar-Ge yatırımlarına sağlanan teşvikler uzun dönemde sonuç verecek çözümler olduğu için kısa vadede çözüm odaklı yaklaşımlar devreye alınmalıdır. Aksi halde dünyada yükselen enflasyon ortamı ülkemizi daha fazla etkileyecektir.*

SURİYELİ SIĞINMACILAR SORUNU:

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nden alınan verilere göre 13.01.2022 tarihi itibariyle ülkemizde geçici koruma kapsamında 3.736.235 Suriyeli sığınmacı bulunmaktadır. Hatay ise 434.705 Suriyeli sığınmacı ile İstanbul ve Gaziantep'ten sonra en fazla sığınmacı ağırlayan 3. il konumundadır. Bu rakam Hatay nüfusunun %26,27'lik bölümünü oluşturmaktadır. Suriye'deki karışıklıkların başladığı zamandan bu yana Hatay'da barınan Suriyeli misafirlerimiz; demografik, sosyokültürel ve ekonomik açıdan ilimizi maalesef olumsuz yönde etkilemektedir. Suriyeli nüfus sebebiyle il ve ilçelerimizde; konut ihtiyacında artış, kayıt dışı işgücü ve işsizlik ile belediye hizmetlerine duyulan ihtiyacın artması gibi durumlar meydana gelmiştir.

Çözüm Önerisi: Suriyeli sığınmacıların Hatay'da yarattığı sorunları engelleyici tedbirler alınmalıdır. Yapılacak kamu yatırımlarında, verilecek teşvik ve devlet yardımlarında Hatay'a öncelik tanınması genel beklentilerimiz arasında yer almaktadır. Bölgemize Özel İstihdam ve Teşvik paketleriyle bölgemizin esnaf ve sanayicisi desteklenmelidir.

TARIM:

Sorun: Avrupa Birliği tarafından oluşturulan Katılım Öncesi Yardım Aracı'nın Kırsal Kalkınma bileşeni olan IPARD programı, Hatay'ın da aralarında bulunduğu 42 ilde uygulanmaktadır. Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) tarafından yürütülmekte olan bu program kapsamında, birçok sektöre hibe desteği verilmektedir. Program önemli faydalar sağlamakla birlikte, aşağıda ifade edilen konularda yatırımcılar açısından sıkıntılar yaşanmasına sebep olmaktadır.

IPARD PROGRAMININ SORUN ve ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

- ✓ IPARD programında AB ülkelerine ihracat yapan firmalar proje başvurusu yapamamaktadırlar. Bu durum hâlihazırdaki firmaların (TKDK'dan hiçbir destek almamış olsa dahi) mevcut tesislerini modernize etmesini, ya da başka bir arazide dahi yeni bir yatırım yapmasını engellemektedir. Bu durum ihracatçı firmalara adeta bir tür cezalandırma gibi olmaktadır. AB ülkelerine ihracat yapan firmaların da proje sunabilmesine olanak sağlayacak şekilde bu kuralın kaldırılması ve mevzuatın revize edilmesi gerekmektedir.
- ✓ Meyve Sebze İşlenmesi ve Pazarlanması sektöründe; mevcut ya da yeni yapılacak soğuk hava depolarının kapasitesinin 10.000 m³ (yaklaşık 2000 ton ürün alabilmektedir) sınırlaması vardır. Bu durum mevcutta 10.000 m³'ün üzerinde soğuk hava deposu bulunan işletmeler aynı il içerisinde farklı bir arazide dahi proje başvurusu yapamamaktadır. Bu durum firma ortaklarının yeni şirket kurarak başvuru yapmasına dahi izin vermemektedir. Bu nedenle

mevcut işletmelerin verimlilik artışına yönelik yeni teknolojili paketleme hatları, çatısına güneş enerjisi santrali kurulması gibi yatırımları yapmasına da izin vermemektedir. Ayrıca 10.000 m³ kapasitesi ülkemizin meyve sebze üretim potansiyeli açısından değerlendirildiğinde oldukça küçük bir kapasitedir. Bu nedenle firmalar mevcut tesislerinin olduğu arazilerinde imar açısından bir engel olmamasına rağmen proje başvurusu yapamamaktadır. Talebimiz meyve sebze sektörü için 10.000 m³ sınırlamasının kaldırılmasıdır. (Edindiğimiz bilgilere göre daha önce AB aday ülkesi olarak Katılım Öncesi Yardım aracından faydalanan birçok ülkede 10.000 m³ sınırlaması olmamıştır.)

- ✓ TKDK'nın çağrıya çıkma tarihleri belli olmadığı için, yatırımcılar, yatırım planlaması yapmakta zorlanmaktadır. Çağrı çıktıktan sonra proje hazırlayan birçok firma da yapı ruhsatı gibi alınması gerekli izin ve ruhsatları yetiştiremediği için projeleri reddedilmektedir. Yılın başında, ilgili seneye dair "proje çağrı takviminin" yayınlanması faydalı olacak ve yatırımcıların, planlama ve izin başvurularını yapma konusunda önünü açacaktır.
- ✓ Kırmızı ve beyaz et sektörlerindeki parçalama ve işleme tesisi yatırımlarının günlük kapasitesi 5 ton ile sınırlandırılmıştır. Bu kapasite bu sektörlerde yapılacak yatırımlar için yeterli olmamaktadır. Bu durum ilgili sektörlerde yapılacak yatırımların proje başvurusu yapılmasının önünde engel oluşturmaktadır. Çözüm olarak kırmızı ve kanatlı eti parçalama ve işleme tesislerinde günlük kapasitenin 15 ton olmasının faydalı olacağı ifade edilmektedir.
- ✓ Proje çağrısı yayınlandığında proje bütçesi TL olarak belirlenmekte ve Avro kuru, proje çağrısının yayınladığı tarihten bir önceki ayın AB komisyonun belirlemiş olduğu kur üzerinden sabitlenmektedir. Projenin hazırlanıp sunulması iki üç ayı bulmaktadır. İnceleme ve sözleşme imzalanması süreci de en az iki üç ay sürmektedir. Bu durumda avro kurundaki yükselmeler karşısında yatırım maliyetleri de ciddi anlamda artış göstermektedir. Bu durumda %40 gibi görünen hibe desteği reelde %20-30 aralığına gerilemektedir. Yaşanan bu süreç, proje kabul edilse bile yatırımcıların yatırımlarını iptal etmelerine yol açmaktadır. Bazı dönemlerde kur güncellemeleri yapılmış olsa da bu güncellemeden proje bütçesinin tamamını kullanacak şekilde proje sunan yatırımcılar faydalanamamış, proje başına belirlenen limitin altında bir bütçe ile sunulan projeler faydalanabilmiştir. Bu sorunun çözümüne ilişkin olarak proje kapsamındaki ödemelerde fatura tarihindeki kurların göz önünde bulundurulması, yatırımların gerçekleştirilmesine pozitif etki yapacaktır.

- ✓ IPARD destekleri kapsamındaki en büyük yatırımlar 103 tedbiri (Tarım ve Balıkçılık Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanması ile İlgili Fiziki Varlıklara Yönelik Yatırımlar) kapsamında olan projelerle gerçekleştirilmektedir. Yine en büyük istihdam da bu projelerde sağlanmaktadır. Ancak en düşük destek oranı da yine 103 tedbiri kapsamındaki projelere verilmektedir. Daha önce IPARD I döneminde hibe desteği %50 iken, IPARD II döneminde destek oranı %40'a düşürülmüştür. Bu yatırımların büyük yatırımlar olması nedeniyle hibe destek oranının yeniden %50'ye çıkarılmasının yararlı olacağı ifade edilmektedir.

Tarımla ilgili genel sorun ve çözüm önerisi; Hatay'da tarımsal üretimin desteklenmesi için, enerji ve hammadde desteğinin sağlanması, çiftçilerimize elektrik, mazot ve pamuk desteğinin verilmesi talep edilmektedir.

LOJİSTİK:

Sorun: Lojistik sektörü Hatay'ın önde gelen sektörleri arasında yer almaktadır. Karayolu nakliyecilerinin tırlarına mal yükledikleri andan itibaren, malın varış yerine kadar geçen tüm sürecin an be an takip edilmesi gerektiği ve bu durumun sektörün en önemli zorluklarından biri olduğu ifade edilmektedir. Ayrıca ülkemizin yanı sıra, geçiş güzergâhındaki tüm ülkelerin mevzuatına uygun çalışılması gerektiği hususu, nakliyeciliği daha da zorlaştırmakta ve sürdürülebilirliğini olumsuz yönde etkilemektedir.

Son 11 yıldır Suriye'de yaşanan iç savaş sonucunda firmalar farklı destinasyonlara yöneldiğinden, Hataylı nakliyeciler son dönemde sektörü ayakta tutmak için ciddi çabalar sarf etmiş ve sıkıntılar yaşamıştır.

Hatay'da toplanan vergilerin önemli bir bölümü, limanlardan elde edilen gümrük vergilerinden oluşmaktadır. Ayrıca Hatay'daki Organize Sanayi Bölgeleri'nde istihdam edilen yaklaşık 9 bin kişinin neredeyse iki katı, lojistik sektöründe şoför ve ara eleman olarak çalıştırılmaktadır. Lojistik sektörünün, hem istihdama hem de devletin vergi gelirlerine bu denli katkısı varken, üzerindeki maliyet yüklerinin oldukça ağır olduğu belirtilmektedir.

Çözüm Önerisi: Lojistik firmalarımız, maddi yüklerin hafifletilmesini ve lojistik sektörüne kalıcı destekler verilmesini arzu etmektedir. Özellikle Suriye savaşının ilimize yansımaları da değerlendirildiğinde, ülkemizin en kalabalık 3. nakliye filosuna sahip bölgemizde bu sektörü korumak, gelişimine destek olmak için destek

programları hayata geçirilmelidir. Ayrıca Yayladağı ve Zeytindalı sınır kapılarının ticarete açılması ve Hassa Tüneli projesinin bir an önce hayata geçirilmesi, firma temsilcilerinin genel beklentileri arasında yer almaktadır.

TURİZM:

Sorun:Hatay, sanayi ve ticaret kenti olduğu kadar aynı zamanda, birçok tarihsel ve kültürel varlığı ilegastronomik birikimi olan önemli bir turizm kentidir. Suriye’de yaşanan karışıklıklar, coğrafi yakınlığı sebebiyle Hatay’da süregelen bir savaş olduğu algısına yol açmakta, bu durum yerli ve özellikle yabancı turistlerin bölgemizi ziyaret etmesini engellemektedir. Hem Suriye sorunu hem de koronavirüs pandemisi göz önünde bulundurulduğunda, turizm sektörünün acilen desteklenmesi gerektiği düşünülmektedir.

Çözüm Önerisi:Olumsuz etkilenen turizm sektörünün desteklenmesi ve sektör için özel teşvik programları hayata geçirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Turizm sektörünü ayakta tutabilmek ve istihdamın devamlılığını sağlamak için, vergi ve SGK prim desteği verilmesi gerektiği belirtilmektedir.

Meslek Komitelerinden İletilebilecek Sorunlar ve Çözüm Önerileri

1. Merkez Bankası’nın açıklamış olduğu kredi faiz oranları %14 olarak belirlenmiş olsa da, bankalar faiz oranlarını %24 oranında hatta %30’lara varan kredi faizi uyguladıkları, bu oranlarla kredi kullanımlarının imkânsız olduğu ifade edilmektedir.
2. Yaşam şartlarında artan maliyetlerden dolayı, sigorta acente komisyonlarının yükseltilmesi gerektiği ve iptal edilen poliçelerden dolayı acente komisyonlarının iade edilmemesi sigorta acenteleri açısından sorun teşkil etmektedir. Ayrıca trafik poliçelerindeki maddi hasar teminatının günümüz şartlarına göre çok düşük kalması ve bu oranların yükseltilmesi gerektiği konuları sigortacılık meslek komitesi tarafından iletilmiştir.
3. Döviz kurlarında yaşanan sıkıntılar sebebiyle inşaat malzemelerinde ciddi fiyat artışları sektörü olumsuz yönde etkilemiştir. Özellikle kamu müteahhitleri öngörülemez fiyat artışları sebebiyle sıkıntı yaşamış ve kamuda anahtar teslim işlerin tamamı yavaşlamıştır.
4. İskenderun Sanayi Sitesi ve Nardüzü sanayi sitelerinde asfaltlama çalışmalarının hızlandırılması talebi iletilmiştir.
5. Hammadde sıkıntıları sebebiyle gıda fiyatlarında özellikle de temel ihtiyaç malzemelerinde, aynı üründe farklı fiyatlandırmaların olması tüketici açısından sorun yaratmaktadır. Denetimlerin sıklaştırılması gerekmektedir.